

1911. AUGUSZTUS 1.

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

L. ÉVF.

KÖZLÖNYE

15. FÜZET.

KIADJA: AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET

Szerkeszti:

BUND KÁROLY

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. ☉ Előfizetési díj egy évre 16 korona.

Az Orsz. Erd. Egyes. oly alapító tagjai, kik legalább 300 kor. alapítványt tettek, valamint a rendes tagok is 16 kor. évi tagsági díj fejében ingyen kapják. Azok az alapító tagok, kik 300 koronánál kevesebbet alapítottak, 6 kor. kedvezményes ártért járathatják.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, Lipótváros, Alkotmány-uteza 6. sz. II. em.

☞ A lap irányával nem ellenkező hirdetések mérsékelt díjért közöltnének. ☜

(Telefon: 37-22.)

Helyreigazitások.

Az 1911. évi állami költségvetés tárgyalását ismertető sorok kapcsán kaptuk *Bárdos József* m. kir. főerdőmérnök és *Sebők Ernő* m. kir. erdőmérnök uraktól az alább közölt két levelet, amelyek élénken illusztrálják, hogy egyfelől mily igazságtalan vádagnak van erdészetünk az ország színe előtt kitéve, másfelől azonban e vádak igazi kuforrásaira és fényt derítenek.

*

Miháli Tivadar országgyűlési képviselő folyó évi április hó 29-én a képviselőházban a földművelésügyi tárca költségvetésének tárgyalása alkalmából a kopárterületek befásítása körül általa észlelt állítólagos érdeksértéseket igen erős bírálat tárgyává tette s az ő kerületében alkalmazott felvidéki erdész erőszakoskodása révén az erdőgazdaságot és az erdőtisztikart méltatlan támadásokkal illette.

Amennyiben a Miháli kerületében alkalmazott felvidéki erdész én vagyok, kénytelenítette érzem magam Miháli Tivadar elfogult támadásaival szemben védekezésemet az alábbi sorokban előadni.

Három évi szolnokdobokai tartózkodásom ideje alatt tevékenységem — az erdőgazdasági munkálataimon kívül — csupán azon

közveszélyes vízmosásos patakok befásítására szorítkozott, melyek a községeket előntéssel, a lapályon fekvő s holdanként 1200 K értéket képviselő szántóföldeket pedig törmelék felhordásával veszélyeztették. Ezen patakoknak, illetve vízmosásos patakok partjainak a befásítását és gáttakkal való ellátását az 1894. évi XII. t.-cz. alapján hat évvel ezelőtt, tehát mikor még én nem foglaltam el a nagyilondai m. kir. járási erdőgondnokság vezetését, a nagyilondai járási főszolgabíró kezdeményezésére a vármegye alispánja eszközölte ki s kért e célra államsegélyt. Az államsegély megérkezése után — már az én itteni működésem ideje alatt — az említett munka végrehajtására a kolozsvári kir. kulturmérnökség lett volna hivatva, de idő és személyzet hiányában, nemkülönben a nagy távolság következtében a főszolgabíró megkeresése folytán ezen munkát én vállaltam s kötöttem meg a patakok medreit s fásítottam be azok partjait.

Nagyon téves tehát Miháli Tivadar amaz állítása, hogy a kopár helyek kijelölése tisztán az államerdészetre lenne bízva, mert ezeknek az összeírását az illetékes kir. erdőfelügyelőség, a kir. kulturmérnökség, a m. kir. állami erdőhivatal és az illetékes főszolgabíró közbejöttével a négy személyből álló bizottság foganatosítja s amennyiben legelőterületek is érintetnének, akkor a bizottságba a m. kir. gazdasági felügyelőség is bevonatik. Ebben az esetben azonban az összeírásánál a m. kir. államépítészeti hivatal és a szamosvölgyi vasut igazgatósága is közreműködött s járult hozzá pénzsegélylyel, mert nemcsak az országut, hanem a szamosvölgyi vasut pályatesté is veszélyeztetve volt évenként több ízben — a legcsekélyebb esőzések alkalmával — a nagymérvű hordalék által.

Eddig általam három községben lettek a vízmosások kopár árkok befásítva, névszerint Nagyborszó, Csicsókápolna és Pórkerecz községekben.

1. Nagyborszó községben kizárólag 3—4 m mélységű patakok medrei lettek megkötve s lettek azok partjai befásítva kizárólag ákáczczal, tehát nem fenyővel. A legelő semmi tekintetben sem lett érintve. Ezen patakoknak a megkötése és befásítása mulhatlanul szükséges volt, mert az a felvett jegyzőkönyv tanúsága szerint, az ezen patakokból lejövvő kőár eddig három házat tüntetett el a föld színéről s ezenkívül a legtermékenyebb

földeket kavicsolta be, melyek értéke ezidőszertint 1200 K s éppen ezen veszélyeztetett földekből adott el Miháli Tivadar a nagyborszói gör. kath. lelkésznek a veszélyes patak megkötése előtt mintegy 30 kat. holdat, holdanként 600 koronáért kedvezményes áron.

Ezen patakok megkötéseért Nagyborszó község közönsége az állam bőkezű gondviselése iránt kivétel nélkül a legnagyobb hálával van eltelve, különösen annak papja, bírása (kinek a földje legjobban volt veszélyeztetve) és két nyugalmazott tanítója.

Ezen községben fásításaim három év alatt 4—6 méter magasságot értek el, a czélt teljesen elértem, a község veszélynek kitéve többé nincs. Ezen munkámat, különösen pedig, hogy legelőterületet nem foglaltam, bátran bocsátom bírálat alá.

2. Csicsókápolna községben munkálataim a Nagyborszó községi vízmosásos területeknél nagyobb kiterjedésű vízmosásos patakok és az országút felett húzódó, a gazdasági terv keretébe felvett volt urbéres birtokossági védőerdő befásítására szoritkoztak. Ezen fásításoknál ákácz hiján tagadhatatlanul már erdei- és feketefenyőt is használtam, de ma már a laikus közönség előtt is köztudomású, hogy a kopárok fásítására, különösen a köves helyeken, az igénytelen és mély gyökérzetű fekete- és erdeifenyő általánosan használt fanem.

Magam ezen vidéken az erdei- és feketefenyőnek — lassu növekedése miatt — nem vagyok barátja s nem is alkalmaztam volna, ha kellő mennyiségű ákácz áll rendelkezésemre. Így is csak 0.1 arányban használtam azokat.

Ezen községben az országút és a község felett elterülő 6.0 kat. holdnyi kopár befásítása közgazdasági szempontból a közlekedés állandó biztosítása érdekében föltétlenül szükségessé vált s mint ilyen a jövőben az 1879. évi XXXI. t.-cz. 2. §-a értelmében kezelendő.

Csicsókápolna községben a fásításaim a szántóföldek és az országút közé ékelt 3—4 méter mélységű vízmosásos árkok és a védőerdő jellegű kopár befásítására szoritkoztak, tehát legelőterületet itt sem érintettem, de nem is érinthettem, mert legelő nincs, a község nyomásos gazdálkodást folytat.

3. Pórkerecz községben a szántóföldeken végighuzódó mint-

egy 2 km hosszúságú, a viczinális utra hajló patak medre lett gátakkal ellátva s a patak partja lett ákáczzal befásítva. Fenyő nem alkalmaztatott. Pórkerecz község közönsége e munkálattal nagyon meg van elégedve. E községben szintén nyomásos gazdálkodás folyik s 1910. évben, az erdősités idejében a nyomásos legelő éppen a fásított patak két oldalán volt, a legeltetés semmi tekintetben korlátozva nem lett, de korlátozni nem is kellett, mert a patak meredek oldalaira a legelő marha veszély nélkül nem léphet. Ezen patak megkötése és befásítása szintén multhatlanul szükséges volt, mert a kisebb záporok Szamoshéviz község kaszálóit terméketlenné tették s Szamoshéviz és Pórkerecz községeket a viczinális ut nagymérvű rongálása folytán a külvilágtól napokon át elzárta.

Azt állítja továbbá Miháli Tivadar országgyűlési képviselő, hogy „sokkal célravezetőbb volna, ha a kopárterületeket és közlegelőket magastörzsű gyümölcsfákkal ültetné be az állam, ellátva azokat, mint az utszéli fák vannak, védőkorlátokkal, hogy a legeltetés már az első esztendőben lehetséges legyen“.

Itt Miháli Tivadar eme állítását két részre kell osztanom, még pedig külön elbírálás alá veszem a szorosán vett kopárt és külön a közlegelőt.

A kopárterületek befásításánál minden egyes alkalommal figyelembe kell vennem azon körülményt, hogy a kopár alatt fekvő területeket kell-e megvédenem a veszedelemtől, vagy pedig a kopárt kell-e visszaadnom rendeltetési céljának, mondjuk közlegelőnek. Első esetben gátak építése mellett feltétlenül a gyorsnövésű ákáczt kell alkalmaznom, míg az utóbbi esetben a baltaczimvetése mellett a gyümölcsfákat is igénybe vehetem.

A közlegelőknak gyümölcsfákkal leendő befásítása tekintetében teljes igazat adok Mihálinak s én mint a felvidékről lejött erdész a képviselőházban történt felszólalása előtt ide való áthelyeztetésem első esztendejében már felismerve ezen vármegye gyümölcstermelésre kiválóan alkalmas éghajlati és termőhelyi viszonyait, azonnal a legszelesebb körü intézkedéseket tettem meg a gyümölcsfák beszerzésére s a közlegelőknak s a kopárosodásnak induló, de még nem egészen kopárterületeknek gyümölcsfákkal való beültetésére. Így nevezetesen 1909. év őszén Nagyilonda község előljáróságával 4000 drb. gyü-

mölcsfa adományozására a nagyilondai főszolgabíró útján kérvényt adattam be egy, különben védőerdőnek minősítendő közlegelő befásítására.

Kiskeresztes községben az erdőterülethez tartozó 25 kat. holdnyi rétet a gazdasági terv keretében legelőerdő helyett gyümölcsösnek rendeztem be anélkül, hogy a legeltetést benne korlátoznám.

1910. év nyarán a nagyborszói közlegelőknek gyümölcsfákkal leendő befásítására a nagyilondai főszolgabíróhoz előterjesztést tettem.

Körutjaim alkalmával a gyümölcsösselel bíró gazdákat a gyümölcsfák helyes elültetésére és nevelésére folytonosan oktatom s hangoztatom, hogy a dési állami gyümölcsfaiskolából 1912. év őszén már az egyes birtokosok mérsékelt áron meglehetősen mennyiségű gyümölcsfaoltványt fognak kapni s iparkodni fogok az erdőgazdaság keretébe tartozó s gyümölcsstermelésre alkalmas helyek beültetésére ingyenes gyümölcsfákat beszerezni és azokat elültetni.

E tekintetben tehát *Miháli* Tivadar országgyűlési képviselőnek igazolt és alapos aggodalma nem lehet.

Amidőn pedig *Miháli* Tivadar a felvidékről lejött s csak a fenyőfákban gyönyörködni tudó erdész rettegett képében az ország színe előtt, mint nem Szolnokdobokába való szakegyént állított oda, ezt ő nem meggyőződésből, vagy az állítólagos deputációk panaszából, hanem merő ellenszenvből és személyem ellen táplált gyűlöletből tette, mert az ő igazgatása alatt álló dési „Somešana“ nemzetiségi banknak, nemkülönben magának *Mihálinak* az erdőtörvény kijátszását célzó törekvéseit három ízben megakadályoztam.

*

Az „Erdészeti Lapok“ f. évi július hó 1-én megjelent 13-ik füzetében „Erdőgazdasági kérdések“ czim alatt a Topánfalva vidéki román nép sérelmei vannak elpanaszolva, mely *Pop Csicsó* István képviselő szerint nem kaphat fát a kincstári erdőkből annak nagyban való értékesítése miatt és nem kaphat legelőt a nagykiterjedésű havasokon. Miután e vád, hacsak valami legcsekélyebb alappal is bírna, tényleg ferde világitásba helyezné az ottani kincs-

tári gazdálkodást, engedje meg a tekintetes Szerkesztő Ur, hogy a topánfalvi erdészeti viszonyokat, mint aki a Topánfalván székelő legnagyobb albáki erdőgondnokság vezetője nyolcz évnél tovább voltam, a valóságnak megfelelően leírjam és Pop Csicsó István informátorainak szavahihetőségét, mivel ő maga világosi képviselő és Topánfalvára vonatkozó vádját nem személyes tapasztalatból merítette, a kellő mértékre leszállítsam.

A m. kir. erdőkincstárnak Torda-Aranyos vármegyében Topánfalván és a szomszédos községekben mintegy 40.000 kat. hold erdőbirtoka van, melyből körülbelül 20.000 kat. hold fenyőerdő, a többi ősbükkös; ez utóbbinak legnagyobb része most kereslet hiányában nem értékesíthető.

Ezen birtokot a kolozsvári erdőigazgatóság alá rendelt s Topánfalván székelő albáki, topánfalvi és vidrai erdőgondnokságok kezelik s az ugyanott székelő kincstári ellenőrködő gondnokság a kezelést ellenőrzi. Mindegyik erdőgondnokság a maga évi fenyőfavágását házilag értékesíti, még pedig az albáki 8000 kat. holdat tarolhat évenként, amely törzsenként előzetes törzsenkénti becsléskimutatás alapján árverés mellőzésével lesz a környező lakosságnak bárcza utján eladva, amely azt szőlőkarónak, lécznek, szarufának, zindelynek, dongának és rönkönek termeli ki.

A rönkök mind közelfekvő és magánosok tulajdonát képező egyszerű vizi fürészeken lesznek a vevők által deszkának felfűrészelve és tengelyen a távolfekvő Abrudbánya, Gyulafehérvár, Torda, Kolozsvár, Nagyvárad, Arad, Temesvár, sőt különösen a fenyőcsebrek még távolabb is szállítva és értékesítve. Ugyanigy történik az értékesítés a topánfalvi és vidrai erdőgondnokságokban is, azzal a különbséggel, hogy a topánfalviban az évi fenyőfavágások csak mintegy 40 holdat tesznek ki, a vidraiban pedig tulnyomólag bükkös lévén, a fenyő csak mint esetleges használat kerül bárczázásra és éppen olyan felhasználásra, mint fentebb részletezve volt.

Ezekből világosan látható, hogy az erdőkincstárnak Torda-aranyosban fekvő összes birtokain az évente letarolható fenyőfahozama az utolsó szőlőkaróig az ottani lakosságnak lesz eladva tövön az erdőn az által kitermelve, elszállítva és értékesítve. Itt meg kell még jegyeznem, hogy a vidrai erdőgondnokságban a

fenyőfa kipusztulása folytán most már a lakosság mindnagyobb arányban kezdi a bükkfadongát termelni és abból csebreket készíteni. Ez a valódi tényállás, még pedig az albáki erdőgondnokságban 1897, a topánfalviban 1904 és a vidraiban emberemlékezet óta és így érthetetlen, hogy Pop Csicsó István az országgyűlésen a valósággal ennyire össze nem egyeztethető képet fest, hogy a román nép a kincstári erdőből annak nagybani értékesítése miatt fát nem kaphat, mikor éppen ellenkezőleg: a román nép kapja az összes fát és más nem kaphat onnan egy gyufaszálat sem.

Az állítólagos sérelem másik része a havasi legelők, erre nézve a száraz tények teljesen megmagyaráznak mindent. Az alábbi erdőgondnokságban kincstári havasi legelő egy talpalatnyi sincs, hanem igenis az egész erdőgondnokságot számtalan idegen bel-zettel tarkítja. A Bihar hegységi, továbbá a Marsoja stb. havasi legelők a községek tulajdonát képezik, azoknak használatába a kincstárnak semmi beleszólása nincs. Igaz, hogy ezen havasi legelők annyira el vannak hanyagolva, benőve, hogy alig $\frac{1}{10}$ részük felel meg rendeltetésüknek, de ez ismét nem a kincstár hibája.

A topánfalvi és vidrai erdőgondnokságokban levő csekély terjedelmű kincstári havasi legelőket pedig bárcza mellett az itteni lakosság használja legeltetésre, azon sem erdőtisztnek, sem erdő-örnek marhája, daczára hogy joga volna reá, egy évben sem legelt.

Hátra volna a kincstári erdők legeltetése. Valószínűleg ezen legelők korlátozására céloz a képviselő ur. Ugyanis 1900 évtől 1908. évig kísérletképpen meg volt a felsőbb hatósági engedélyek alapján engedve az egy- és többéves fenyőültetések mérsékelt legeltetése június 15-től szeptember 1-éig, azon célból, hogy a buja fűnövés, epilobium stb. a gyenge csemetéket el ne nyomja. Mindenki igyekezett marháját ilyen ültetésekbe juttatni, mivel mérsékelt legeltetésről lévén szó, az a kevés számú marha, amely e területeken legelt, egész nyáron át dús táplálékkal volt ellátva, mert a buja fűnövéshez, a talajviszonyokhoz és a lejtkez képest 1—6 kat. holdra lett egy darab marha befogadva.

Természetesen az ültetésekbe az összes marha beengedhető nem volt és rendszeren minden erdőgondnok a kincstári erdők mellett közvetlenül lakó és a kincstári erdők fáját vásároló közönség marháját vette fel elsősorban, s ezekkel a létszám be is telvén,

a tehetősebb gazdák, pópák stb. nagyszámu marhái a silány havasi legelőkre szorultak. Itt rejlik az a bizonyos sérelem, mert ha az erdőgondnok a szegény román paraszt marhája helyett a szájhős pópák gazdák stb. marháit engedi a jó legelőre, soha ez a panasz a képviselőházba fel nem jut. Topánfalva és környéke ezrei meg vannak elégedve a kincstárnak a nép jólétét czélozó ottani gazdálkodásával, hanem felsőbb tizei, akik Pop Csicsó Istvánnal nagyon is szoros összeköttetésben vannak, ezek az elégedetlenek. Különben a fenti tényállást a földmivelésügyi minisztérium megbízottjai a helyszínén éppen Pop Csicsó István egyik régebbi országgyűlési beszédje alapján vizsgálták meg, amely vizsgálaton való részvétel elől azon a napon, amelyen a vizsgálóbiztos Topánfalvára érkezett, a képviselő ur elutazott, pedig értesítve lett róla és legfőbb óhajunk lett volna, ha a helyszínén közvetlenül meggyőzhettük volna vádjai alaptalanságáról. Azonban sajnos, informátorai jól tudva ezt a körülményt, megakadályozták őt abban, hogy a vizsgálaton a valódi tényállással megismerkedhessék.

Végül megemlítendőnek tartom azt a gróf Bethlen Bálint akkori főispán által 1907. évben ez ügyben összehívott s Topánfalván megtartott nagygyűlést, amelyen annak idején mi topánfalvi erdőgondnokok mindnyájan résztvettünk, s amelyen a jelen volt román vezető emberek, bírák, pópák stb. az elnökölő főispán előtt kénytelenek voltak beismerni, hogy a topánfalvi kincstári erdő- és legelőkezelés ellen semminemű panaszuk nincs, hanem sérelmeket emlegettek a szomszédos vármegyében, Kolozsban divó legelők megosztása miatt, ez azonban tárgyalás alá vehető azért nem volt, mert az elnökölő főispán, más megyéről lévén szó, hatáskörén kívülinek tartotta az erre vonatkozó tárgyalást, de meg a szomszédos erdőgondnokok nélkül a tárgyalás ugysis egyoldalú lett volna. Ezen előadott tényekből mindenki meggyőződhetik a Pop Csicsó István vádjainak alaposágáról, a kincstári erdők nagybani eladásáról és a havasi és erdei legelők igazságos megosztásáról.

A topánfalvaiknak Kolozs megyére vonatkozó panaszaikat illetőleg a kincstári gazdálkodás ellen az a panasz, hogy a reketői és gyalui erdőgondnokságok nem adnak nekik elég nagyterjedelmű havasi legelőket, ez tényleg igaz is, de ezen az említett két erdőgondnokság azért nem segíthet, mert nekik nemcsak érdekük, hanem köte-

lességük is elsősorban a saját megyebeli és a kincstári erdők közvetlen szomszédos lakkosságát legelőkkal ellátni s csak másodsorban, amennyiben hely maradt, jöhetnek számításba a topánfalviak.

Pop Csicsó Istvánnak egyik kimagasló hangzatos panasza az, hogy az „erdőőr urak“ néha két havast is lefoglalnak. Ezen alaptalan vádat, ha a fennebb vázolt tényállás nem is döntené meg, de megsemmisül magától, ha tudjuk azt, hogy a Topánfalván székelő négy kincstári erdőgondnokságnak illetményföldje természetben, megfelelő rét és legelő hiányában, ki nem osztható, csak kis részben s a többiért a személyzet váltságdíjat kap és hogy például az albáki erdőgondnokságban két főerdőőr és két erdőőr egyáltalán nem kap illetményföldet, mert nincs, a többinek pedig letarolt erdőterületen létesített fiatalosban van a fűtarlózás megengedve, hogy a kincstár nyomorukon némileg segíthessen s akkor a legelők elfoglalását az „erdőőr urakra“ reáfgni legalább is a legnagyobb mérvű rosszakarat és igazságtalanság.

Végül megtámadja még Pop Csicsó István a közigazgatósági hatóságot avval, hogy a szolgabíró 2—300 üres erdőkárblankettát töltet ki az erdőőrökkel előre. Erre nézve a valóságot a következőkben ismertetem, mint olyan, akinek erdőgondnokságában az évi felfedezett erdőkárok száma az 1400 esetet is meghaladta.

A tárgyaló szolgabíró az erdőkártárgyalásokat községenként a helyszínen, illetőleg a községházán tartja meg. Az egy napra tárgyalásra kitűzött esetek száma legfeljebb 40 drb. A tárgyalás kezdete reggel 8 óra. Ha a panaszlott délig megjelenik úgy rendes jegyzőkönyvet vesznek fel és ítéletet hoznak azonnal; ha azonban, ami e havasi vidéken a leggyakoribb, a panaszlottak délig, mivel azután ugysem jönnek, nem jelennek meg, mind a 40 esetben makacssági ítélet jön létre, s a tárgyalási jegyzőkönyvbe csak a jelenlevő erdőőr vallomása lesz felvéve s általa aláírva. Ezt nevezi Pop Csicsó István 2—300 üres blanketta kitöltésének és ezzel mer az ország színe előtt komolyan fellépni, sőt hatóságot vádolni!

Ezeket tartottam kötelességemnek feltárni és az igazságnak megfelelően hűen jellemezni, hogy mindenki meggyőződhessek arról, hogy milyen alaptalanul és sajnos, milyen büntetlenül lehet az ország szeme előtt hangzatos szavakkal dobálózni és mindenkit *irgalmatlanul* gyanusítani, anélkül, hogy arra a legkisebb ok is fenforogna.